

Frederik Dreier

1827–1853

Georg Brandes

1902

Det er snart 50 Aar siden, at Frederik Dreier døde, og endnu er ikke det Ringeste sket for at opfriske og bevare Mindet om ham. Og dog var Ingen i hans danske Samtid den Mand overlegen, der kun 21 Aar gammel var det fremmeligste Hoved i Landet, og som, da han, 25 Aar gammel, reves bort af Døden, havde udtalt flere og dybere gaaende moderne Tanker end alle hans Landsmænd tilsammen. Saa stor er Forholdenes Uretfærdighed og Menneskenes Sløvhed.

Hvad der bør gøres, er dette: En af de mange unge Mænd, der sysler med Literatur, maa i et halvt Aars Tid, istedenfor som sædvanligt at sætte sine Stemninger paa Vers – Stemningerne kommer nok igen – foranstalte en ny, omhyggelig Udgave af Frederik Dreiers nu ganske utilgængelige Arbejder. Hans Papirer, som opbevares paa det kongelige Bibliotek, maa paa det Nøjeste gennemgaaes, og hvad deraf har blivende Værd, bør medtages. Efterskriften til *Aandetroen og den frie Tænkning* giver et Vink om, hvad de indeholder, og det et meget lovende Vink. Da ikke hver Artikel af *Samfundets Reform* behøvede at genoptrykkes, vilde det Hele kunne rummes i et eneste stort Bind, og Frederik Dreier faa den Plads blandt Danmarks klassiske Forfattere, som han fortjener. I Flokken af de mange artige, samfundsbevarende, skønkrantende Skribenter vil han sandelig tage sig ud, denne ene vilde Fugl med Falkeblikket og det skarpe Næb. Og den radikale Ungdom vil have en Stamfader at se op til, der er ung som den og tænksommere end den.

Frederik Dreier, der fødtes 16. December 1827, hørte ved sin fødsel til de højere Samfundslag; hans Fader var Overretsassessor; han blev 1844 Student fra Metropolitanskolen, kom paa Valkendorfs Kollegium, studerede Medicin og deltog som Underlæge i Krigen 1848–49. Han er for Danmarks Vedkommende det personliggjorte System af Samfundstanker, der i Aaret 1848 kom til Gennembrud paa det europæiske Fastland.

Allerede som Skoledreng sendte han Artikler til *Korsaren*; som Rus gik han ind i Haandværkernes Dannelsesforening, der dengang gjaldt for yderste Venstre, senere var han Medlem af den radikalere Forening for Arbejdernes Vel, stiftede derefter selv et Reformselskab, i Forbindelse med hvilket stod en Forbrugsforening, hvis Formaal var at skaffe Arbejderne billige Livsfornødenheder. Forbilledet var *The Rochdale Pioneers*, Owen's Stiftelse i England. Efter hans Død forsøgte Forbrugsforeningen fortsat af Gerhard Ploug, en Broder til Redaktøren. Men Dreiers Planer fandt i Datiden altfor ufrugtbar Jordbund; en Menneskealder senere havde de slaat an.

Meget betegnende udgav han sine to første Skrifter i Aaret 1848. Deres Titler er: *Folkenes Fremtid* af en Fri-tænkner og *Fremtidens Folkeopdragelse* af en Socialist. Hans Deltagelse i Krigen afbrød hans Forfattervirksomhed. Efter den fulgte i 1851 *Blik paa det verdenshistoriske Værk Clara Raphael*. I 1852 udgav han *Aandetroen og den frie Tænkning*, det overlegne og vittige Skrift *M. A. Goldschmidt, et Literaturbillede med et Anhang om Hr. E. Meyer og Dyrene* samt sit Ugeskrift *Samfundets Reform*, som han skrev ganske alene uden Medarbejdere og omtrent uden Abonnerter, to Kvartaler 1852–1853. I Foraaret 1853 var han oppe til medicinsk Eksamen.

9. Maj 1853 tog han sig selv af Dage.

Dette er et kort Levnedsløb og et rigt Liv.

Med Hensyn til Tankens Skarphed og Følgerigtighed staar Frederik Dreier ikke tilbage for Nogen, og hans Tænkning er solidt underbygget ved hans dobbeltartede Kultur, den naturvidenskabelige og den socialøkonomske. Han er fuldstændigt fri for Uklarhed; vi har ikke i Norden en mindre blødagtig og mere mandig Skribent. Manglen ved hans Aandsdannelse er dens Ensidighed, Ordet forstaaet i noget anden Mening end den gængse. Dreier er en kritisk Tænkner af betydelig Rang, men han tænker aldrig dialektisk.

Den Hegelske Filosofi er nutildags en saadan Antikvitæt, at Ungdommen hverken kender eller agter den, og selve denne Filosofis dialektiske Metode betragtes med nogen Ret nutildags nærmest som en historisk Mærkværdighed. Ikke desto mindre vil Ingen, der er bleven opdraget med den, fornegte den Taknemmelighedsgæld, hvori han staar til dem, der først øvede hans Tanke til at tænke saaledes, at for den ikke Begrebsmodsætningerne udelukkede hinanden, men smeltede sammen, og udskilte ny Modsætninger, der atter traadte i Vekselvirkningsforhold. Denne Tankens Tugt og Gymnastik fattes ganske Frederik Dreier; han tager massivt paa Begreberne og opdager aldrig deres Tvesidighed. Naar han f. Eks. har faaet fat paa Verdensborgertanken, ivrer han uafbrudt mod Nationalitetsideen; han kan ikke se rettere end at man maa være enten Verdensborger eller national.

Hertil kommer, at han med sin Afsky for alt det Vaas, der kaldes poetisk, og for al vrøvlevorn Stemnings-Omtaagethed, kom til at ryste Barnet ud med Badet og i Grunden var ganske uimodtagelig for Kunst og Poesi. Han tænkte inderst inde med en af hans store Lærere, Bentham, at Poesi var falsk Fremstilling og ikke andet.

Her ligger hans Grænser; men indenfor dem var han et Geni. Man agte paa, naar han fejder mod de Ypperste i sin Samtid, Orla Lehmann, H. C. Ørsted, Goldschmidt, J. L. Heiberg, Søren Kierkegaard, Grundtvig. Han ser dem alle et godt Stykke over Hovedet, og det er hans tragiske Skæbne, at han staar alene med sikkert Blik for det Væsenlige i Tidsalderen og ser Interessen derfor aldeles fortrængt af Lidenskaben for Spørgsmaal, der for ham stod ikke blot som underordnede, men som forsinkende og det alene.

Den mægtige evropæiske Bevægelse, der gik over Landene 1848, var dels politisk – Afskaffelse af Enevælden – dels social – fjerde Stands Optræden med sine Krav – dels rent aandelig – Fritænkeri mod Kirkevælde, Naturvidenskab mod Fantasteri – dels endelig national, forsaavidt den for en Mængde undertrykte Nationaliteters Vedkommende var Frihedskamp.

Men af alle Elementerne i denne sammensatte Strøm gjorde kun det politiske og det nationale sig gældende i Danmark, det sidste endda saaledes, at Nationaliteten hos os ikke blev sat i Bevægelse paa oprørsk Maade, men for at slaa et Oprør ned, hvorved den kom til at indgaa et frivilligt eller ufrivilligt Broderskab med Tidens reaktionære Tanker.

Saaledes gik det til, at Dreier i Nationalfølelsen kom til udelukkende at se en Fjende, det for ham gjaldt om at bekæmpe. Hvad der laa ham paa Hjerte, Aandernes Frigørelse og Samfundets Reform, det interesserede i Danmark ikke en Kat. Og saaledes kom han, der ene var gennemtrængt af Tidsalderens Grundtanker, der før 1850 kendte ikke blot Strauss og Feuerbach, ikke blot Max Stirners mærkværdige Bog *Den Eneste og hans Ejendom*, ikke blot Karl Vogt, Engels og Karl Marx, men James Mill og John Stuart Mill, og der, anende Darwin, har skitseret hele hans Udviklingslære indtil Enkeltheder som Menneskets og Abens Nedstamning fra en fælles Grundform – saaledes kom han til som en Cassandra uforstaaet og forgæves at foreholde sine Samtidige snart med Alvor, snart med overlegen Skemt, at Alt, hvad der sysselsatte dem, var forældede Ting, medens han selv bestandig uhort og upaaagtet pegede paa de nødvendige Omformninger i det Økonomiske, i Opdragelse og Undervisning, i Arbejdernes og Kvindernes Stilling, i Forholdet mellem de to Køn og i de Enkeltes Forhold til Stat og Kommune.

Man læse blot hans to smaa Fejdeskrifter, det ene mod Goldschmidt og Edvard Meyer, det andet mod Clara Raphael og Heiberg for at se denne 24aarige Yngling bukke begge Ender sammen paa de Toneangivende i hans Samtid, og gøre det med en saa umaadelig Aandsoverlegenhed, at et Par smaa Fejlgreb eller Smagløsheder, der indløber, ikke vejer mer end et Fnug.

Han staar ensom og original i hin Tids Literatur med dens ensartede Dannelse, han som havde læst *Système de la nature* og lært af Værket, han som var fortrolig med Marx og med Mill. Han hugger igennem den Schellingske Uklarhed hos Ørsted; han angriber med Harme Søren Kierkegaard for dennes reaktionære Affærdigen af Tidens største Reformtanker som »Udvorteshedens Spektakel«; han opviser Ynkelihooden af Goldschmidts Holdningsløshed; han spotter den vamløse Snak om »Damernes Emancipation« hos Clara Raphael og sætter »Kvindernes Frigørelse« i Stedet. Hans Livsværk er et Fejdebreve mod al Teologi, et Krigsskrig mod Hykleri og Forsumpning. Og han har ypperlige Kampmidler til sin Raadighed: Sprogets Friskhed og Klarhed, overgiven Satire, et Skyts af udmærkede Kundskaber, Reformbegejstringens Ildvaaben og Viddets blanke Klinge.

Det Anarkistiske Bibliotek

Georg Brandes
Frederik Dreier
1827–1853
1902

Hentet 05/01/17 fra <http://runeberg.org/gbsamskr/15/0163.html>

da.theanarchistlibrary.org